

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS

AZ 1939-BEN MEGVÁLASZTOTT magyar országgyűlés a háború ötödik évében a költségvetési és felhatalmazási törvényjavaslat letárgyalására ült össze és a közelmúltban fejezte be ezévi tárgyalásait. Amikor a mai magyar képviselőház tagjait megválasztották, Európa legtöbb államában még a parlamenti demokrácia törvényei szerint folyt a kormányzás. Azóta kényszerű külső körülmények hatása alatt vagy pedig a belső rend megmentése érdekében a legtöbb országban széteszlatták az országgyűlést s a kormányzást többé nem a parlamentnek felelős kormány, hanem a megszálló hatalom katonai közigazgatása, vagy pedig az illető állam végrehajtó hatalma, *consensus populi* kikérése nélkül vagy annak ellenére végzi. Miközben máshol a fegyverek között elnémulnak a nemzet választott fiai, Magyarországon a háború ötödik esztendjében az országgyűlés még mindig együtt van és tanácskozik. A háború nem rendítette meg a magyar alkotmányosságban való hitet s amíg szomszédaink rögtönzött demokráciáit az első szélfuvás elsodorta, a magyar országgyűlés még ma is dacol a viharral, mert gyökerei évszázadok magyar történelmének talajába kapaszkodnak.

Teleki Pál mondotta, hogy nekünk már akkor volt országgyűlésünk, amikor még nem voltak székeink, mert őseink nyeregben ülve tanácskoztak. A honfoglalók utódai a lovakról leszállva a király körül foglalnak helyet, s az egyházi és világi főméltóságok viselőiből alakul ki a királyi tanács, amelynek véleményét az árpádházi királyok kikérték és meghallgatták. A székesfehérvári törvénynapokon már a nemesség is részt vesz, hogy a király vagy a nádor elnöklete alatt a törvénykezési ügyek intézésébe bekapcsolódjék. A XIII. század második felétől kezdve a törvénynapok szabályalkotó gyűlésekké nővik ki magukat és valóságos országgyűlés jellegét öltik. Ezeken a királyi tanács tagjai is megjelennek, mint a nemesi rend szerves része s ott megkülönböztetett helyet foglalnak el. Az abszolutista hajlamú Anjou királyok alatt az országgyűlés háttérbe szorul, s helyette a királyi tanács kerül előtérbe, ennek pedig kialakul az egyházi és világi főemberekből egy kisebb, de állandó tagozata, míg a nagyobb tanácsban rajtuk kívül az előkelőbb nemesek is helyet kapnak. A XV. század elején válik az országgyűlés a törvényhozó hatalom állandó tényezőjévé, Werbőcynél pedig már alkotmányunk egyik alaptétele, hogy a király és az országgyűlés a törvényhozó hatalmat együtt gyakorolja. Bár a nemesek közti jogegyenlőség, az *una eademque nobilitas* elve a Hármaskönyvben a magyar nemesi társadalom belső demokráciájáról tesz kétségtelen bizonyosságot, a nemesek közötti vagyoni különbségek alkotmányjogi megkülönböztetésekhez is vezetnek, s mivel a szegényebb nemesek nem tudnak személyesen megjelenni az országgyűlésen, kialakul a képviseleti rendszer; a nemesek egy része követeket küld és utasítással látja el őket. Az országgyűlés ennek megfelelően kettéválik, s míg a személyesen megjelenő főméltóságok és főneme-

sek, az egykori tágabb királyi tanács tagjai együttesen a felső táblát alkotják, addig az alsó tábla a képviseleti rendszer elvei szerint ül össze. Az országgyűlés kettéválását az 1608:I. t.-c. szankcionálta.

1848 előtt az alsó táblán a főszerepet a megyei követek játszották, mert a megyéknek 1–1 szavazatuk volt, míg az összes szabad királyi városokat, a szabad kerületeket és az egyházi rendet csak 1–1 szavazat illette meg. A felső táblán a Habsburg-uralkodók alatt a grófok és bárók jutottak fontos szerephez, akiket a királyok azért emeltek erre a rangra, és ruháztak fel örökös főrendi jelleggel, hogy saját befolyásukat a törvényhozásra biztosíthassák. Az 1848:V. t.-c. az alsóházat a népképviselet elvei szerint alakította át. Az új képviselőházból a hivatalbeli tagok kimaradnak s helyüket is a választott képviselők foglalják el, akik többé nem kapnak utasítást és nem a választókerületet, hanem az egész országot képviselik s a házban egyenlő szavazattal bírnak. Most történik meg Magyarország és Erdély első uniója s ezzel a különleges hagyományokra visszatekintő erdélyi országgyűlés működése is véget ér.

Az erdélyi országgyűlés egyetlen kamarából állott amelyben a fejedelmek idején a három egyesült nemzet, a magyar, székely és szász kuriánként szavazott s így legalább két nemzet egyetértésére volt szükség valamely törvény megalkotásához. A kuriális szavazás helyét az 1791:XI. tc. óta az egyénenkénti szavazás foglalta el, de ennek is volt egy a kisebbség védelmét szolgáló korrektívuma, a pecsétkiadási jogban. Az erdélyi törvények ugyanis az 1659:III. tc. értelmében csak akkor léphettek életbe, ha mind a három nemzet pecsétjével látta el azokat. Bármelyik nemzetnek jogában állott megtagadni pecsétje kiadását s így közvetve meggátolhatta a törvény életbeléptetését. Ezzel a nemzetiségi *nye poz volim*mal a szokások még az 1841/43. évi erdélyi országgyűlésen is éltek, amikor a rendek az erdélyi múzeum felállítását határozták el, s e célból országos rovattal rendeltek.

A nyeregben tanácskozó magyaroktól az egyesült két magyar haza közös népképviseleti országgyűléséig ezer év telt el, ami alatt az ország ügyeinek tanácskozás útján való intézése a nemzet egyik jellemvonásává, Pusztaszer és Rákos pedig politikai szimbólummá vált. Ezért tudott olyan szenvedélyeket kiváltani a kiegyezési korban a főrendiház átalakítása az 1885:VII. tc.-kel, a választójog-sultságot értelmi és vagyoni cenzushoz kötő 1874:XXXIII. tc., az ennek reformjára irányuló sokféle tervezet Kristóffy József általános titkos választójogától ifj. Andrássy Gyula plurális szavazaton nyugvó törvényjavaslatáig és a Trianon előtti utolsó évtizedben megszavazott két választójogi törvényig, amelyek közül a gyakorlatban egyiknek az alkalmazására sem volt már idő.

Trianon után az általános és titkos választójog alapján összeülő nemzetgyűlés az 1920:I. tc.-ben az állami szuverenitás egyedüli letéteményesének nyilvánította magát és a lemondott király helyett kormányzót választott, akit azonban nem ruházott fel a királyt megillető törvényszentesítési joggal, hanem csak a törvények kihirdetési záradékkal való ellátásával biztosította befolyását a törvény-

alkotás menetére. Az 1925:XXVI. tc. visszaállította az országgyűlés képviselőházát, az 1938:XIX. tc. pedig a képviselői választójogot mindenütt titkossá tette. Az 1926:XXII. tc. a főrendiházat felsőház formájában újította fel és a modern hivatásrendi képviseletet is bevezette, amit az 1942:XXI. tc. fejlesztett tovább. Ezekkel a törvényekkel a több mint háromszázéves multra visszatekintő két-kamarás magyar országgyűlés folytonossága állott helyre.

A magyar parlamentárizmusnak voltak ragyogó fejezetei, mint a reformkor, a jobbágy felszabadítás és a szabadságharc parlamentje és voltak sötét lapjai, mint az obstrukció üres szalmacséplése, vagy az 1918-ban önmagát feloszlato képviselőház tanácstalansága. De erényeivel és hibáival együtt a magyar országgyűlés alkotmányos szabadságunk egyik legszilárdabb biztosítékává lett. Keret, amelyben a nép széles rétegei beleszólást nyernek saját ügyeik intézésébe és fundamentum, melyen a nemzet önfennhatósága felépül. Sajátos jelenség, hogy a második világháború ötödik évében, amikor még a nyugati demokráciákban is a kormányelnök, vagy államfő diktatórikus hatalommal rendelkezik, Magyarországon a kormányzói jogkör többszörös kiterjesztése után is az állami szuverenitást egy 721 tagból álló testület, a magyar országgyűlés gyakorolja.

AZ ORSZÁGGYŰLÉS KÉPVISELŐHÁZÁNAK mai arculata 1939 június 10-én tartott első ülése óta sok változáson ment keresztül. Az 1938:XIX. tc. értelmében az ország arra jogosult választópolgárai egyéni választókerületekben 135, lajstromos kerületekben 125, összesen 260 országgyűlési képviselőt választanak. Az 1939-ban megválasztott képviselőház már elődjétől örökölt 16 felvidéki behívott képviselőt, akiknek a számát később 26-ra egészítették ki, és fokozatosan kibővült 10 kárpátaljai, 51 erdélyi és 26 délvidéki képviselővel, akik szintén behívás útján lettek a képviselőház tagjai. A felszabadult területeken ugyanis a választói névjegyzékek hiányában és a visszacsatolással járó átmeneti nehézségek miatt nem lehetett képviselőválasztásokat tartani s ezért az országgyűlés két háza a Felvidékre vonatkozó 1939:V., a Kárpátaljára vonatkozó 1939:VI., a keleti és erdélyi országrészek visszacsatolásáról szóló 1940:XXVI. és a Délvidéket érintő 1941:XX. tc.-ben a miniszterelnöknek adott felhatalmazás alapján az általa javaslatba hozott személyeket a képviselőház tagjainak meghívta. A mai képviselőházban tehát 260 választott képviselő mellett 125 behívott képviselő számára van hely és így a képviselőház részben népképviseleti alapon megválasztott és részben külön törvények alapján behívott képviselőkből áll. Míg azonban a felvidéki, kárpátaljai és délvidéki képviselőknél teljesen betöltötték a rendelkezésre álló keretet, ha időközben egy-egy mandátum meg is üresedett, addig a visszatért keleti és erdélyi részek számára biztosított 63 helyre csak 51 képviselőt hívtak be, abból is egy hely halálozás folytán megürült, és a többit fenntartották a politikai okok miatt még be nem hívható román képviselők számára.

A behívott képviselőket szeretik úgy tekinteni, mint akik mandátumukat a kormánytól kapják és ezért parlamenti működésük során a kormányt kell kiszolgáltatniuk. Ezzel szemben áll az, hogy a behívás rendszerint valamely kisebbségi sorsban elnyert mandátum, vagy bizalmi állás alapján történik és a behívást a miniszterelnök előterjesz-

tésére az országgyűlés két háza eszközli. A behívottakat megillető 125 helyből jelenleg 109 van betöltve és 16 mandátum üres. A behívott képviselők közül 53 belépett a kormánypártba, 36 külön pártot, 6 külön parlamenti csoportot alakított, 7 pártönkivüli és 7 ellenzéki pártokba lépett be. A behívottak közül leginkább a felvidékiek szóródtak szét a felvidéki párt megszűnése után. A Felvidék mai 25 képviselőjéből 17 a kormánypárt tagja, egy a kárpátaljai csoportba lépett be, kettő pártönkivüli és öt jobboldali ellenzéki. A 10 kárpátaljai képviselő közül 5 rutén nemzeti alapon álló külön csoportot szervezett, öt pedig a kormánypártba lépett be. A 24 délvidéki képviselő már a képviselőházba történt bevonulásakor a kormánypárt tagja volt és ott is maradt. A keleti és erdélyi részek 50 képviselője közül 36 az Erdélyi Párt tagja, mely ma a visszatért területek egyetlen önálló magyar pártja, 7 a kormánypártba lépett be, köztük két német nemzetiségi képviselő, 5 pártönkivüli, egy jobb és egy baloldali ellenzéki.

A mai magyar képviselőházat a Magyar Élet Pártjának döntő túlsúlya jellemzi. A magyar parlamenti életben sohasem alakult ki a pártok közötti váltógazdálkodás rendszere, aminek a kiegyezési korban talán az volt az oka, hogy az ellenzék közjogi alapon verődött össze és nem fogadta el a kiegyezés alapvető tételeit, tehát olyan elveket vallott, amelyek az uralkodóval való őszinte együttműködést kizárták. Ezért a szabadelvű párt különböző nevek alatt szállította a kormányzás szilárdágát biztosító parlamenti többséget, s a közjogi ellenzék csak négy évig volt kormányon a koalíció idején, ami alatt sikerült bebizonyítania a kormányzásra való teljes alkalmatlanságát. A helyzet Trianon után sem ment lényeges változáson keresztül. A közjogi kérdés, ami felett félszázadon át annyit vitáztak, tárgytalanná vált ugyan, de sem társadalmi, sem elvi alapon nem alakult ki olyan ellenzék, amely a kormányzás időnkénti átvételére alkalmas lett volna, hanem ahelyett a mindenkori kormánypárt felszívta a kis pártokat és állandó többséget biztosított a változó kormányok számára. A Magyar Élet Pártja már az 1939. évi választásokon nagy többségre tett szert, s ha Északerdély visszacsatolása után egy húsz tagból álló csoport ki is vált belőle és vitéz Imrédy Béla vezetésével megalapította a Magyar Megújulás Pártját, a kormánypárt a behívott képviselőkkel annyira megnövekedett, hogy a képviselőház mostani 369 tagja közül 221 a MÉP-hez tartozik. Ha ehhez még hozzászámítjuk azt, hogy a képviselőház második legnagyobb pártja, a képviselőházban 36 taggal szereplő Erdélyi Párt, a Magyar Élet Pártjával pártszövetségre lépett, a 7 tagú Keresztény Párt, vagy új nevével Néppárt és a 6 tagú Kárpátaljai Képviselők csoportja pedig szintén támogatja a kormányt, akkor azt mondhatjuk, hogy a háború idejére a képviselőházban nagy mértékben megvalósult a nemzeti egység, mert a kormány mögött 369 közül 270 képviselő sorakozik fel.

A képviselőház üléstermékének két baloldali mezőjében elhelyezett ellenzéki képviselők élesen szembeállanak egymással. A jobboldali ellenzék részéről a Magyar Megújulás Pártja a hangadó 25 képviselővel, akikhez a disszidens nyilasokból álló, Baky László-féle Magyar Nemzetiszocialista Párt 13 képviselője a pártszövetség keretében csatlakozik. A választásokon mintegy félszáz szélsőjobboldali programmal megválasztott képviselő egy része mandátumát veszítette, sokan mérsékeltebb pártba léptek be úgy, hogy jelenleg a Nyilaskeresztes Párt Szöllösi Jenő vezetése alatt álló képviselői csoportjának csak 19 képviselője van. A baloldalon a 14 képviselőből álló Tildy Zoltán-féle Független Kisgazda Párt s a Peyer Károly és négy képviselőtársának vezetése

alatt szereplő Magyarországi Szociáldemokrata Párt együttműködése a legjelentősebb. Őt képviselője van a Rassay Károly-féle Polgári Szabadság Pártnak. Három egy-egy képviselőből álló és bizonytalan irányú párt és tizenöt pártönkívüli képviselő egyészíti ki a tarka együtttest.

AZ ERDÉLYI KÉPVISELŐK az idén vettek részt harmadik ízben a költségvetési és felhatalmazási vitában. A költségvetési vita a mai magyar országgyűlésen a külföldi parlamentek válaszfelirati vitáihoz hasonló. Mivel parlamentünk egyes ülészekai nem az államfő leiratával és az arra adott válasz megvitatásával indulnak, a költségvetés megszavazása és az annak végrehajtására a kormánynak szükséges felhatalmazás megadása nyújt alkalmat a törvényhozóknak arra, hogy az egyes tárcák keretébe tartozó szakkérdéseken túlmenően, a kormány általános politikájáról bírálatot mondjanak. Az őszi nagy politikai kirakodó vásárban a vita tulajdonképpen nem is a kormánypárt és az ellenzék, hanem a jobb- és baloldali ellenzék között zajlott le. A parlamentarizmus nyelvén a jobboldal a kormánypártot, a baloldal az ellenzékot jelentette. Ma a jobb- és baloldal már világnézeteket jelent, mindkettőnek vannak hívei a kormány mögött álló pártokban, az ellenzék pedig aszerint különül el, hogy mennyire jobb vagy baloldali. A kormánypárt ennél fogva inkább a kiegyensúlyozó szerepét játssza a két szélsőség között, amelyeknek a vitája gyakran a viharcsengő megszólalását is indokoltta tette.

Az Erdélyi Pártba tömörült képviselők három év alatt sem illeszkedtek bele abba a parlamenti dialektikába, mely a kormánypárt és ellenzék, vagy a jobboldal és baloldal között szükségképpen kialakul és azzal jár, hogy amit az egyik állít, azt a másik tagadásba veszi. Ehelyett minden törekvésük arra irányult, hogy az erdélyi kérdéseket kiemeljék a pártok közötti küzdelmek légköréből és egyetemes nemzeti ügyé tegyék s azokra a nagy nemzeti feladatokra mutassanak állandóan rá, amelyeknek a szolgálatában az ország minden alkotó politikai ereje egyesülhet. Ez a gondolat vörös fonálként húzódik végig az erdélyi képviselők beszédein.

Az erdélyiek az idén hangoztatták először, hogy politikájukat nem csupán a kisebbségi sorsban szerzett tapasztalatok irányítják (jó értelemben véve a kisebbségben kialakított, emelkedettebb szellemiség, rossz értelemben a múlt szenvedéseinek unosuntalan való emlegetése), hanem a mai történelmi időkben *a történelmi erdélyi szellem*. „Amikor mi erdélyi szellemről beszélünk, ezalatt sohasem a magyar szellem ellentétét, hanem annak egyik változatát értjük. (Helyeslés!) Ez a szellem sohasem jelentett valami szűk körű lokalpatriotizmust, hanem magyar világnézetet, európai színvonalon. (Úgy van! Úgy van!) Nem végződött a Királyhágónál, hanem szétáradt az egész országban, és erdélyivé avatja mindazokat, akik Erdéllyel és annak szellemével sorsukat véglegesen összekötötték.” Ez a szellemiség vegyes nemzetiségű területen, népek ütközőpontjában alakult ki, s ezért a legtöbbet a nemzetiségi politika tekintetében tud nyújtani a magyar hazának. „Az utódállamok jogcíme a bitorolt területre számuk, illetve számbeli túlsúlyuk volt. Arra

törekedtek tehát, hogy ezt a jogcímüket minél jobban megerősítsék... politikájuk tehát szükségszerűen sovinizta és mindenáron terjeszkedő volt. A mi jogcímünk a geopolitikai adottságokon kívül a történelem: az, hogy mi tudtunk itt egyedül idegen nemzetiségű népeket egységbe fogni és kormányozni. (Úgy van!) Ez feltételez egy konszenzust a másik oldalról is, így a kormányzás ténye önmagában gátat szab a sovinizmusnak. Politikánk tehát nacionalista, de egy szublimáltabb, a kormányzat feladatát előtérbe helyező nacionalizmus megnyilvánulása.” Ebből következik, hogy „a számbeli túlsúlyt csak a jobb minőséggel lehet egyensúlyban tartani. Magyarország vagy minőségi állam lesz, vagy megszűnik államnak lenni! Amilyen mértékben szaporábbak a szomszéd népek, olyan mértékben kell a magyarságot kultúrájában elmélyíteni, amennyivel jobban terjeszkednek, annál belterjesebbé kell tenni a földet és ipart a magyar ember számára és amennyivel többen vannak ők, annál szociálisabb berendezkedést kell megvalósítani Magyarországon. (Élénk helyeslés és taps.) ... A jövő Európájában csak az a Magyarország juthat multjához méltó szerephez, amelynek társadalmi összetétele demokratikusabb, államvezetése szilárdabb, nemzetiségi politikája emberségesebb, közéleté tisztább, műveltsége mélyebb és magasabb, hadereje töretlenebb valamennyi szomszédjánál. (Helyeslés.)”

Ezért a legjobb nemzetiségi és külpolitika a magyar reform, de egyben ez a leginkább célravezető mód, az egyedül helyes politika a magyarság megerősítésének munkálásához. A haladáshoz vezető három út, a forradalom, a reform és nemzetnevelés közül az erdélyiek a nemzetnevelés lassú átalakító folyamata mellett a reformot tartják a leginkább járhatónak. „Aki nem áll a reform oldalára, az a forradalmat segíti elő. (Úgy van! Úgy van!) A forradalmak okai között nemcsak egyesek féktelen izgatása, hanem bizonyos társadalmi rétegek konok önzése is szerepel. (Úgy van! Úgy van!) A reform ellenségei közösen viselik a felelősséget azokért a következményekért, amelyek a külső és belső ellenségtől veszélyeztetett Magyarország létét és függetlenségét egy forradalom esetén fenyegetik. (Úgy van! Úgy van! a középén.)” A magyar reform kérdése pártok felett álló egyetemes nemzeti ügy s a reformot nem lehet a háború utánra halasztani, mert éppen a háború alatti kötött gazdálkodás idején van az államnak messzemenő beavatkozási joga a gazdasági életbe, amit a reformok előkészítésére kell felhasználnia, bizonyos reformokat pedig éppen a háború megnyerése érdekében kell keresztül vinni. „A nemzetet a jövő Európájába nemcsak katonáinak hősiessége, hanem vezető rétegeinek olyan mértékű áldozatkészsége mentheti át, (Úgy van! Úgy van! a Ház minden oldalán) amit a jobbágyfelszabadítás óta nem láttunk, de követelünk! (Úgy van! Úgy van! taps a jobboldalon és a balközépén.)”

A reform során tisztázásra vár elsősorban az állam és társadalom viszonyának kérdése. „Az államhatalom, amint nevében is kifejezésre jut, hatalom, kényszerítő erő. Feladata a rend biztosítása és az anarhia megakadályozása. A társadalom az állammal szemben nem egy rendben felépülő hierarhikus képződmény, hanem

közösség, amelynek közösségi élete és fejlődése csak a szabadság légkörében van biztosítva... Azon kell tehát lennünk, hogy a társadalomnak minden egyes csoportja át legyen hatva a feladattól, hogy az állam az ő állama, annak rendje az ő rendje, és így hatalmi szempontok helyett belső meggyőződésből, lelki odaadásból álljon készen ennek a rendnek a védelmére. Vagyis a rendnek a társadalmi rétegek, politikai, gazdasági és társadalmi egyensúlyozásán és küzdelmeinek kiegyenlített voltán kell nyugodnia.” A kisebbségi élet az állam nélküli, társadalmilag szervezett magyar életet jelentette s a magyar államnak is érdeke, hogy az akkor bevált társadalmi tömörüléseket, mint Felvidéken a Szemke, vagy Erdélyben az Emge, továbbra is megbízza azoknak a feladatoknak a teljesítésével, amelyeket a megszállás alatt kitűnően elláttak. „A közigazgatás maradjon meg a maga hűvös szentistváni tárgyilagosságában, viszont a magyar nép felemelésének, érdekvédelmének, térhódításának megszervezését vegye kézbe egy nagy, minden magyart magába foglaló társadalmi szervezet. (Helyeslés a balközépen.) Mert minél tárgyilagossabb, minél szentistvánibb a közigazgatás, annál erősebbnek, hatalmasabbnak kell lennie a magyar összefogásnak, ha azt akarjuk, hogy ne csak országunk legyen, hanem legyen benne virágzó, fejlődő, hódító magyar népünk is. (Élénk taps a balközépen és a jobb-középen.)”

Magyar reform csak alulról jöhet s ezért „a jövőben a mostaninál jóval nagyobb helyet és szerepet kell biztosítani a magyar nemzet két legnagyobb társadalmi rétegének: a munkásságnak és a földműveseknek (Úgy van! Úgy van! a jobb oldalon és a középen.) ...Végzetes katasztrófa származik abból, ha a magyar munkás- és szegényebb földművesréteg gyermekeiből nem támad új, szociális felelősséggel megáldott orvos, tanár, lelkipásztor, ügyvéd és hivatalnok (Úgy van! Úgy van! a jobb és baloldalon). A mai értelmiséget csakis a munkás- és földművesrétegből lehet egyézségesen és a nemzet javára gyümölcsöző módon megújítani (Igaz! Úgy van!).” A népi utánpótlás elsősorban a kulturpolitikának a gondja. Míg a honvédség a haza védelmét látja el, a művelődéspolitikának a jövő honvédelméről kell gondoskodnia. A magyar művelődéspolitikának három általános érvényű irányelve vezet ahhoz a célhoz: „a minden nemzetköziséggel szembenálló magyar nemzeti szellem, öntudat és hivatás, másodsor: az emberi mivoltunkból következő társadalmi felelősségünk és szolgálatunk, végül a keresztyén egyházak által szolgált tiszta keresztyén szellem. (Úgy van! Úgy van a jobboldalon és a középen!)”

A népi politikába az erdélyiek a magyarság eddig kellőképpen fel nem használt törzsökét, a székelységet kívánják elsősorban bekapcsolni. Székely kérdés azért van „mert a székelység nincsen olyan életkörülmények és adottságok között, hogy szabadon fejleszthesse ki népi erőit és szabadon terjeszthesse ki annak határait... Nem tekinthető a Székelyföld egy félmilliónyi magyarság partikuláris kérdésének... hanem ez az egyetememes magyarság kérdésének egyik fontos fejezete.” A székelységgel szemben az államhatalomnak kettős feladata van: „lehet növelni a Székelyföld fel-

vevőképességét és ki kell terjeszteni a Székelyföld határait. Ez a székely kérdés megoldása. A Székelyföld felvevőképességének a növelését elsősorban iparosítás útján lehet elérni, (Úgy van! Úgy van! jobbfelől és a balközépen) a Székelyföld határainak növelését pedig telepítéssel lehet megvalósítani. (Úgy van! jobbfelől és a balközépen.)” A székelység legfontosabb feladata a vegyeslakosságú Erdélyben „hogy szaporasága és nagy adottságai folytán ezen a területen a magyarság etnikai határait tágítva, a magyarság népi erőit mindinkább kiterjessze és így új magyar honfoglalást végezzen ezen a területen.”

Az átfogó magyar népi és reformpolitika nem feledkezik meg a határon kívül élő magyarokról sem, gondol a Kárpátokon túl élő csángókra, akiknek a hazatelepítését sürgeti és minden lépésénél figyelemmel van a délerdélyi magyarság rohamosan nehezedő helyzetére. A délerdélyi magyar sorsot az erdélyi képviselők állították az országgyűlés külügyi és felhatalmazási vitájának homlokterébe. Ettől a kérdéstől az északerdélyi románsággal szemben alkalmazott bánásmód sem választható el. „Az erdélyi magyarság, bár eleendő oka volna rá, nem helyezkedik a bosszú álláspontjára. (Úgy van! Úgy van! taps a jobboldalon és középen.) A rajtunk esett sérelmeket elfelejtjük, de nem tudunk szó nélkül elmenni délerdélyi testvéreink még ma is tartó, sőt egyre fokozódó embertelen elnyomása mellett. (Úgy van! Úgy van! taps a ház minden oldalán.)” Mivel a románokhoz való viszonyunkat a kölcsönösség alapjára helyeztük, a háború alatt egyetlen nemzetiségi politikát ismerünk: Kisebbségi magyarságunk megmentését! (Úgy van! Úgy van! taps a Ház minden oldalán.)”

HOGYMENNYIBEN SIKERÜLT az erdélyi kérdésben és általában a nagy magyar sorskérdésekben a képviselőház annyira szükséges egységét létrehozni, arra vonatkozólag feleljenek azok a visszhangok, amelyek a Ház legkülönbözőbb oldalairól az erdélyi padosorok felé elhangzottak. A szélsőjobboldali pártszövetség volt miniszterelnök vezére ezt idézi egyik erdélyi képviselő őszi beszédéből: „A magyar föld, a magyar munka és a magyar tőke kérdései ma is megoldatlanok, a magyar szociális rend csak alakulóban van. A magyar reform-gondolat ma már nem kisebb vagy nagyobb csoportok elgondolása, azt pártok nem sajátíthatják ki, az egész magyar társadalom kívánsága, óhaja, sőt követelése.” (Baky László: Jó ellenzéki beszéd!) Majd egy másik helyen azt mondja: „Erős nemzeti összefogás csak úgy valósulhat meg, ha eltűnnek a társadalmi előítéletek, megszűnnek az osztályellentétek és az a kasztszellem, amely főleg a felsőbb osztályok részéről (Igaz, úgy van, a szélső baloldalon) elzárkózásban nyilvánul meg más osztályokkal szemben. Igenis hirdetjük, hogy le kell bontani a társadalmi válaszfalakat” (Úgy van! Úgy van a szélső jobboldalon. Egy hang a szélső jobboldalon: Ki írta?) – tehát vannak – „szabaddá kell tenni a fel-felé törekvő elemek útját, el kell törölni az egyes társadalmi osztályok elkülönülését szolgáló címetek, közel kell hozni egymáshoz a magyart!” (Élénk taps a szélső jobboldalon. Felkiáltások a szélső baloldalon: Le a címekek!) Tisztelt Ház! Százszázalékig helyes! De ezt nem mi nyomtattuk ki, hanem a kormánypárttal szövetségben álló Erdélyi Párt. (Éljenzés és taps a szélső baloldalon.) Ez a tanulmány ugyanis nem

egyéb, mint az Erdélyi Párt i. t. elnökének programatikusan megnyilatkozása 1943 szeptember havából.”

A legszélsőbb jobboldal vezérszónoka így jellemzi az Erdélyi Pártot: „Az Erdélyi Párt politikai helyzete nem könnyű. (gróf Teleki Béla: Elbírjuk!) Nagy hivatás várt rájuk és vár ma is, mint olyan politikai pártra, amely az elmúlt idők politikai forгатagán kívül maradt, és ezért tárgyilagosan tudván tekinteni a mindenkori helyzetet, a mérleg nyelve kell, hogy legyenek itt az erdélyiek. Erre a lehetőség meg is van, de csak addig, amíg teljes politikai önállóságukat megőrzik. (Mozgás a szélső baloldalon.) Erdély nem egyszer volt már iránymutató az egész nemzet számára a történelem folyamán. Én, amikor Pál Gábor vezetésével itt megjelentek, magyar lélekkel ezt a szerepet szántam nekik: Legyenek többek, önzetlenebbek, emelkedettebbek nálunk. (Vitéz Lipsey Márton: És lépjenek be a nyilasokhoz!) Eddig is többet tettek, többet szenvedtek az idegen elnyomás idején a magyarságért, mint mi csonkahazaiak. (R. Vozáry Aladár: Az biztos.)”

A volt rutén miniszterelnök egy régebbi beszédére hivatkozva mondja, hogy „ma, két év elteltével – sajnos – kissé elkésve bár, de a visszhang mégis csak jelentkezik, úgy a magyar életcél, mint a nemzetiségi kérdés problémáit illetően... Legfőképpen t. képviselőtársamnak a miniszterelnökségi tárca költségvetése tárgyalásakor történt felszólalása, – amelyért külön meleg szeretettel és igaz barátsággal köszöntöm – amely ezeket az 1941.-ből idézett megállapításaimat, ha nem is szóróí-szóra, de tételről-tételre nemcsak megerősíti, hanem mind a maga, mind pedig pártja, az Erdélyi Párt nevében magáévá teszi.”

A legszélsőbb baloldal nőképviseelője így válaszolt az egyik erdélyi beszédére: „Képviselőtársam nagyon érdekes beszédéből a legérdekesebbnek és legvitathatatlanabbnak tartom azt a megállapítást, amellyel beszédét elkezdte, hogy minden művelődéspolitikai tett nem a jelenben, hanem a jövőben termi meg a gyümölcsöt.” A vele szövetséges kigazda-ellenzék szónoka, akinek a beszédei az ülészak folyamán a legnagyobb viharokat támasztották, ezt a részletet ragadta ki az egyik erdélyi képviselő beszédéből: »Nem hallgathatjuk el, hogy a nemzetiségi törvényt a nemzetiségi nagy része keveselte és ezáltal alkalmat nyújtott a magyar kormányoknak arra, hogy ők is letérjenek a törvény útjáról. De ez csak azt mutatja, hogy nemzetiségi oldalon az agitátorok, magyar részről a sovinszták kerekedtek felül.« „T. Ház! Szeretném óva inteni ezt a történelmi hivatású képviselőházat attól, hogy egészen hatása alá kerüljön a túlsó – nagyromán – oldalon jelentkező megnevelésnek és durva támadó szellemeknek s ennek folytán megint valaminő sovinszta túlzás kerekedjék felül sorainkban.” Majd így folytatta: „Erdély jelentőségét a magyar nemzet és a magyar állam jövője szempontjából minden tisztességes magyar ember tudatában és idegeiben hordozza. Higgyék el nekem erdélyi t. képviselőtársaim, hogy magam és pártom hazafiúi gondjai között a legnagyobb és legszentebb Erdély sorsa. (Úgy van! Úgy van! balfelől.)”

Kállay Miklós miniszterelnök a felhatalmazási vitát lezáró beszédében az erdélyi szónokok beszédeire válaszolva, a következőket mondotta: „Kérem az Erdélyi Párt képviselőit, mondják meg otthon és ha lehet, kiáltsák át túlra, hogy minden magyar szív, mint egy emberé, értük dobog, az északerdélyiekért, akikkel összeforrtunk, és a délerdélyiekért, akiknek létéért, magyarságáért dolgozni kötelességünk és feladatunk. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps a Ház minden oldalán. – A Ház tagjai felállnak. – Bajcsy-Zsilinszky Endre: És amiről sohase fogunk lemondani!)”

KÉT ÍZBEN állott fel Kállay miniszterelnök beszéde alatt a Ház minden tagja a helyéről, s osztatlan egységben tapsolt és tüntetett a minden képviselőt összefogó nemzeti célok mellett. Először, amikor a honvédségről volt szó. Másodszor, amikor Erdélyről. A magyar országgyűlés leghűségesebb gondjai között Erdély sorsa az első helyen szerepel. Erdély pedig az országgyűlésen kovász, amely a belső reform, a nemzetiségi együttélés, a nagy létkérdésekben való nemzeti összefogás gondolatait éleszti és tartja felszínen. Nemcsak területi, hanem eszmei értelemben is érvényes tehát az unió korának jel-szava: Erdély nem élhet Magyarország nélkül, de Magyarország sem élhet Erdély nélkül!

MIKÓ IMRE